

Motion till riksdagen 2025/26:2197

av **Crister Carlsson (M)**

Behov av en nationell ögonstrategi

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheten att ta fram en nationell strategi för området ögonhälsa och tillhörande handlingsplan i syfte att säkerställa en preventiv, effektiv och jämlik ögonhälsa i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Hitintills har inte ögonhälsa uppmärksamats i Sverige som ett särskilt område där resurser diskuteras i ett helhets- och livsperspektiv, alltifrån kompetensbehov för olika yrkesgrupper, tillgång till vård, läkemedel och hjälpmedel till stöd i skola och arbetsliv. Nationella riktlinjer för ögonvård finns, men ingen strategi för hur forskning, utveckling och fortbildning ska bidra till förbättringar för patienter och närstående för att säkerställa en god livskvalitet för personer som lever med synnedsättning oavsett ålder. Det saknas alltså ett samlat grepp som tar hänsyn till alla dessa olika delar.

Ögonhälsan är ett stort område, WHO beräknar att det totalt i Europa är ca 90 miljoner människor som lider av en synnedsättning eller är blinda, vilket är ca 9 procent av befolkningen. I Sverige är det ungefär en halv miljon personer som har de tre vanligaste ögonsjukdomarna: AMD (åldersförändringar i gula fläcken), glaukom (grön starr) och katarakt (grå starr). Därtill kommer övriga ögonsjukdomar eller skador som yttrar sig på olika sätt och som är av övergående karaktär eller kroniska.

Enligt Socialstyrelsens statistikdatabas för 2022 angående vård för patienter med ögonsjukdomar fanns 6 982 patienter inom slutenvården (inlagda på sjukhus), varav 3 683 av dem var i åldrarna 65–85+. Av patienterna i slutenvården genomgick 5 799 stycken en operation eller särskild undersökning. I specialistöppenvården var desto fler: 534 731 patienter varav 327 264 av dessa var i åldrarna 65–85+. Här genomgick 179 725 stycken en operation eller särskild undersökning.

Det är således ett ansevärt antal personer i alla åldrar som är i behov av vård men också stöd i olika former när synnedsättningen är ett faktum. Informationen om vad som finns och hur man kan få ta del av det, är otydlig.

Sverige står som många andra länder inför ett läge med en ökande del äldre befolkning i kombination med en utbredd kapacitetsbrist inom hälso- och sjukvården. Det ökar behovet av forskning, innovativa och effektiva vårdprocesser som kan bidra till implementering och jämlik tillgång till behandling i hela landet.

Att upptäcka en synnedsättning tidigt hos barn förbättrar möjligheten till en god skolgång och att kunna delta i fritidsaktiviteter. Det regionala glasögonbidraget varierar stort över landet, vilket kan bidra till ojämlika förutsättningar att få de glasögon som krävs. Vuxna som lever med en synnedsättning och som vill och kan jobba, ska kunna få en anpassad arbetsmiljö och adekvata hjälpmedel där synpedagoger, syncentraler samt syn- och hörselinstruktörer bidrar med viktig kompetens, men dessvärre saknas erforderlig akademisk utbildning för dessa professioner i dagsläget. Regeringen behöver ta ett ansvar för att adekvat utbildning för yrkesgrupper inom området startas upp igen och upprätthålles.

Även tillgång till ledsagning och möjlighet att erhålla ledarhund är viktiga delar för att säkerställa god livskvalitet och ökad självständighet. Sveriges ratificering av FN:s konvention om funktionshindrades rättigheter bör vara en vägledning i arbetet för en nationell ögonstrategi då synskadades fria rörlighet ökar möjligheten till god inkludering i samhället.

En nationell ögonstrategi skulle göra stor skillnad för att säkerställa en effektiv och jämställd ögonvård i hela landet, men även stärka andra kompetenser i samhället inom ögonhälsan och tillse en god livskvalitet för de som lever med en synnedsättning samt öka möjligheterna för forskningen att utveckla framtidens behandlingar, vårdprocesser och metoder för samverkan mellan olika aktörer i samhället.

Jag yrkar därför att riksdagen ställer sig bakom motionens intentioner att ge regeringen i uppdrag att ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheten att arbeta fram en nationell strategi för området ögonhälsa och tillhörande handlingsplan i syfte att säkerställa en preventiv, effektiv och jämlik ögonhälsa i hela landet.

Crister Carlsson (M)